

Справа № 392/1372/24

Провадження № 2-о/392/55/24

РІШЕННЯ
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

11 листопада 2024 року

м. Мала Виска

Маловисківський районний суд Кіровоградської області у складі:

головуючого судді Назаренка К. П., при секретарі Постоліуку А. П.,

розглянувши у відкритому судовому засіданні в м. Мала Виска справу за заявою ОСОБА_1 , представник ОСОБА_2 , заінтересовані особи: ІНФОРМАЦІЯ_21, ІНФОРМАЦІЯ_1 , ІНФОРМАЦІЯ_2 , Головне управління Пенсійного фонду України в Кіровоградській області,

про встановлення факту перебування фізичної особи на утриманні,

У С Т А Н О В И В:

12.08.2024 ОСОБА_1 (ІНФОРМАЦІЯ_3 , копія паспорту - а.с. 11, РНОКПП - а.с. 13), звернулася до суду із заявою про встановлення факту, що має юридичне значення, посилаючись на те, що з моменту настання повноліття її онука - ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_4 (повноліття настало ІНФОРМАЦІЯ_18), вона перебувала на його утриманні аж до загибелі останнього під час виконання бойового завдання ІНФОРМАЦІЯ_17.

19.08.2024 відкрито провадження у справі в порядку окремого провадження.

04.09.2024 надійшла заява про вступ у справу як представника ОСОБА_1 від ОСОБА_2 .

Всі заінтересовані особи в судові засідання не з'явились, про час та місце розгляд справи повідомлені належними чином, подали клопотання розглядати заяву без їх участі (відповідні клопотання заявлені у заяві ІНФОРМАЦІЯ_2 № 4296 від 29.10.2024 зареєстрованій за вх. № 11278, яку суд розцінює як подану також і від імені ІНФОРМАЦІЯ_5 , оскільки, згідно п. 7 Положення про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 154, вони є єдиною юридичною особою, Клопотанні Запереченні Головного управління Пенсійного фонду України в Кіровоградській області (далі ПФУ) вх. № 10661 від 09.10.2024 та додаткових пояснень у справі Міністерства оборони України (далі МОУ) вх. № 11566 від 05.11.2024 поданих через ЄСІТС).

В заяві про встановлення факту перебування фізичної особи на утриманні заявниця просить встановити факт перебування її на утриманні ОСОБА_3 . Посилається на те, що з моменту його повноліття і до моменту загибелі перебувала на його утриманні, що підтверджується документами, доданими до заяви та буде підтверджено показами свідків, яких просить викликати в засідання. МОУ вже по факту визнало її спадкоємицею загиблого, особою, яка перебувала на його утриманні практичними діями. Саме її сповістили про смерть онука особисто. Саме з нею було узгоджено місце, час та порядок поховання загиблого онука, як це передбачено абз. 2 п. 2.1 Інструкції про організацію поховання військовослужбовців, які загинули (померли) під час проходження військової служби. Відповідно до п. 7 ПКМУ № 829 від 22.05.2000 «Про грошове забезпечення військовослужбовців» військові формування, військовослужбовці яких загинули, надають їх сім'ям і батькам допомогу в проведенні похорону і компенсують матеріальні витрати на ритуальні послуги та на спорудження пам'ятників у розмірі 5 прожиткових мінімумів. Саме їй 05.10.2022 надано таку компенсацію у розмірі 19'608,04 грн та 391,96 грн (а.с. 81).

Встановлення факту необхідне їй для реалізації права на призначення пенсії в разі втрати годувальника та отримання одноразової грошової допомоги у разі загибелі військовослужбовця. Чинним законодавством не передбачено іншого порядку встановлення факту перебування особи на утриманні.

Заявник ОСОБА_1 (прізвище в шлюбі до овдовіння і повернення дошлюбного прізвища - ОСОБА_4) взяла участь в засіданні та повідомила, що її дочка ОСОБА_5 (дошлюбне прізвище - ОСОБА_4 , витяг з держреєстру актів цивільного стану - а.с. 20, 21) після першого невдалого шлюбу і розлучення 21.04.1988 (копія свідоцтва про розірвання шлюбу - а.с. 19) виїхала до РРФСР де проживала без реєстрації шлюбу з ОСОБА_6 . Від цього «цивільного» шлюбу в них народилося троє дітей, онуків заявниці: ОСОБА_7 (ІНФОРМАЦІЯ_6 , свідоцтво про народження - а.с. 33, паспорт - а.с. 31, РНОКПП - а.с. 32), ОСОБА_8 (ІНФОРМАЦІЯ_7 , свідоцтво про народження - а.с. 24, паспорт - а.с. 22, РНОКПП - а.с. 23) та ОСОБА_9 (ІНФОРМАЦІЯ_4 , свідоцтво про народження - а.с. 38). ІНФОРМАЦІЯ_19 ОСОБА_10 та ОСОБА_6 потрапили у автокатастрофу. Віталій загинув одразу (свідоцтво про смерть - а.с. 17), а ОСОБА_10 прожила до 25.05.2000 (а.с. 18). Тоді заявниця була змушена виїхати в РФ, щоб забрати осиротілих онуків. 11.08.2000 рішенням виконкому Мануйлівської сільської ради № 22 (а.с. 15) її призначено опікуном своїх малолітніх онуків (посвідчення опікуна - а.с. 16). Таким чином заявниця замінила своїм онукам рідних батьків і виховала їх до самостійного життя.

Внучка ОСОБА_11 (дівоче прізвище ОСОБА_12) досі зареєстрована з своїм неповнолітнім сином ОСОБА_13 (ІНФОРМАЦІЯ_8 , свідоцтво про народження - а.с. 26) в Малій Висці (довідка про реєстрацію місця проживання особи - а.с. 25, довідка про склад сім'ї від 11.03.2024 - а.с. 30) хоча насправді проживає і працює в м. Києві (довідка про місце праці - а.с. 28) зі своїм чоловіком ОСОБА_14 (свідоцтво про шлюб - а.с. 27) та сином (довідка про місце навчання - а.с. 29).

Внучка ОСОБА_15 (дівоче прізвище ОСОБА_12 , витяг з держреєстру актів цивільного стану: дата реєстрації шлюбу - 30.08.2010, дата розірвання шлюбу - ІНФОРМАЦІЯ_9 , а.с. 36, 37) зареєстрована за адресою АДРЕСА_1 (витяг з реєстру територіальної громади - а.с. 34), фактично проживає за адресою АДРЕСА_2 разом з п'ятьма своїми неповнолітніми дітьми. Ніде не працює, не служить, не навчається, перебуває по догляду за дітьми до 3-х років. Діти перебувають на утриманні матері. Мати з батьком дітей не проживає, спільного господарства не веде, проживає за рахунок соціальних виплат та аліментів на 3х дітей. Сім'я проживає на квартирі, власного житла не має, можливості взяти до себе на проживання престарілу особу ОСОБА_1 та здійснювати догляд за нею не має (довідка про склад сім'ї № 185 від 26.02.2024, а.с. 35).

Заявниця отримує мізерну пенсію (згідно довідки про доходи, а.с. 83, розмір пенсії з січня 2020 по вересень 2022 склав 85'220 грн, що становить 2'582 грн на місяць).

ОСОБА_3 з 30.06.2020 був зареєстрований за адресою: АДРЕСА_3 , проте, коли не проходив військову службу, фактично проживав із заявницею за адресою її реєстрації: АДРЕСА_4 , що підтверджується довідкою виконавчого комітету Маловисківської міської ради від 26.09.2022 № 141 (а.с. 77). Ні дружини, ні дітей у ОСОБА_3 за життя не було. Заявник вказала, що за весь час спільного проживання і до смерті ОСОБА_3 ІНФОРМАЦІЯ_17 вона перебувала на його утриманні.

Реєстрація проживання в с. Геронимівка була формальною, та пов'язана з тим, що за місцем проходження військової служби йому обіцяли надати житло як учаснику бойових дій.

У період перебування в Збройних Силах України ОСОБА_3 весь час передавав їй гроші через друзів та сестру ОСОБА_8. Зазначені грошові кошти були постійним та основним джерелом її існування.

Після його загибелі саме заявниці були переказані нараховані, але невикористані кошти його грошового забезпечення, соціальних виплат УСЗН, допомога на поховання та ін. (а.с. 81, 82).

Представник заявниці, адвокат Ляшенко К. А., ІНФОРМАЦІЯ_10, підтримала вимоги заявниці та заперечила проти задоволення прохань заінтересованих осіб в частині залишення заяви без розгляду. Заява ПФУ взагалі не стосується справи і заявниці, оскільки в ній просять залишити без задоволення заяву якоїсь ОСОБА_16. Щодо заяви МОУ, то в ній помилково йдеться, що оскільки метою встановлення факту є отримання одноразової допомоги має місце спір про право. В судовій практиці вже задовольнялися аналогічні заяви і суд не вбачав жодного спору про право. Представник мав намір також викликати у якості свідків бойових побратимів загиблого і вони погодилися свідчити, але, на жаль, на момент розгляду справи вони всі вже загинули на Курському напрямку. Заявниця проживала однією сім'єю зі своїм онуком, іншого постійного місця проживання у них не було.

Суд задовольнив клопотання представника заявниці та викликав свідків:

- ОСОБА_17, ІНФОРМАЦІЯ_11, непрацюючу, що мешкає за адресою: АДРЕСА_4;
- ОСОБА_18, ІНФОРМАЦІЯ_12, майстра виробничого навчання ПТУ № 16 м. Мала Виска, що мешкає за адресою: АДРЕСА_5;
- ОСОБА_19, ІНФОРМАЦІЯ_13, викладача з професійно-теоретичної підготовки ПТУ № 16 м. Мала Виска, що мешкає за адресою: АДРЕСА_6;
- ОСОБА_20, ІНФОРМАЦІЯ_14, пенсіонерку, АДРЕСА_7;
- ОСОБА_21, ІНФОРМАЦІЯ_15, пенсіонера, що мешкає за адресою: АДРЕСА_4;
- ОСОБА_22, ІНФОРМАЦІЯ_16, непрацюючу, що мешкає за адресою: АДРЕСА_8.

Всі свідки підтвердили, що заявниця з онуком дійсно проживали однією сім'єю за адресою: АДРЕСА_4. Заявниця перебувала на утриманні онука - ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_4, з настанням його повноліття і до моменту його загибелі під час виконання бойового завдання ІНФОРМАЦІЯ_17. Коли онук знаходився на виконанні бойових завдань, він все одно передавав кошти через знайомих, найчастіше через сестру ОСОБА_8, дистанційно закуповував дрова для бабусі, питався про її здоров'я і ситуацію при спілкуванні з ними. Окрім того, свідки показали:

ОСОБА_17, сусідка заявниці, довгі роки спостерігала як зростають прийняті нею онуки, як ходять у школу, як покидали рідну домівку. Коли онучки виїхали з Мануйлівки, про свою бабусю найбільше піклувався саме загиблий і проживав разом з нею, окрім часу коли служив у ЗСУ.

ОСОБА_18, навчала загиблого, який пішов учитися до ПТУ № 16 по спеціальності кухара-кондитера у 2010 р. Він був товаришем її сина, ОСОБА_23. Намагався підпрацьовувати і допомагати бабусі. Був їй вдячний за те, що його виховала. Коли він проходив службу в ЗСУ свідок підтримувала зв'язок з ним через соціальні мережі, звідки їй і відомо, що він навіть воюючи продовжував надавати допомогу бабусі.

ОСОБА_19 теж навчала загиблого. Він був доброю людиною, допомагав викладачам. Бабусі допомагав навіть зі стипендії. Після закінчення ПТУ у 2013 році, поїхав на війну з патріотичних мотивів. Мав поранення і свідок разом з ОСОБА_18 їздили до нього в госпіталь у Полтаву. Переписувався з викладачами через соціальні мережі. Бабуся була для нього найріднішою людиною.

ОСОБА_20 є хорошою знайомою заявниці. ОСОБА_1 це жінка-трудівниця, все життя пропрацювала в колгоспі. Діти (онуки) до школи ходили чистенькі, нагодовані. В сумці завжди щось давала, щоб

могли перекусити на перерві. Багато пекла, і свідок пам'ятає цей запах пирогів і хліба, якими вона годувала своїх онуків. Загиблий часто телефонував під час служби і цікавився чим треба допомогти, давав гроші на дрова. Допомогавав не лише грошима а й працею, у тому числі у вирощуванні горобини.

ОСОБА_21 особисто їздив і забирав заявницю зі станції ім. Т. Шевченка (м. Сміла), коли вона повернулася з онуками. Все село знає про їх долю.

ОСОБА_22, коли проживала у Мануйлівці була сусідкою, але досі навідується туди, тож може підтвердити, що всі обставини, на які посилається заявниця, є правдою. ОСОБА_9 був єдиною опорою для своєї бабусі. Знає його як хорошу людину. Онучок ОСОБА_25 не бачила вже давно, ОСОБА_7 більш як 10 років, ОСОБА_8 біля 5 років, раніше вона навідувала бабусю частіше. ОСОБА_1 завжди говорила, що ОСОБА_9 їй допомагає, у тому числі матеріально.

Заінтересована особа, Головне управління пенсійного фонду України в Кіровоградській області, відмовила заявниці в призначенні пенсії за втратою годувальника. Листом від 12.02.2024 «Про повернення документів» (а.с. 70, 71) вона повідомляє: *«Відповідно до ч. 1 ст. 30 Закону право на пенсію в разі втрати годувальника мають непрацездатні члени сімей загиблих, померлих, або таких, що пропали безвісти військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які перебували на їх утриманні (ст. 31 Закону).*

Згідно з п. 2 ч. 4 ст. 30 Закону непрацездатними членами сім'ї, зокрема, вважаються дід і бабуся - при відсутності осіб, які за законом зобов'язані їх утримувати.

Відповідно до положень ст. 266 СКУ повнолітні внуки, правнуки зобов'язані утримувати непрацездатних бабу, діда, прабабу, прадіда, які потребують матеріальної допомоги і якщо у них немає чоловіка, дружини, повнолітніх дочки, сина або ці особи з поважних причин не можуть надавати їм належного утримання, за умови, що повнолітні внуки, правнуки можуть надавати матеріальну допомогу.

З огляду на вищевикладене, повертаємо Вам документи ОСОБА_1, оскільки відсутні документи, що підтверджують неможливість іншими внуками (ОСОБА_26 (ІНФОРМАЦІЯ_6) та ОСОБА_27 (ІНФОРМАЦІЯ_7) надавати матеріальну допомогу заявниці».

Отже, як можна зрозуміти з цієї відповіді, встановлення юридичного факту перебування заявниці на утриманні загиблого онука зніме всі перепони в призначенні їй пенсії по втраті годувальника.

Однак у Клопотанні Запереченні Головного управління Пенсійного фонду України в Кіровоградській області вх. № 10661 від 09.10.2024 поданому через ЄСІТС Головне управління заперечує щодо заяви ОСОБА_1 на тій підставі, що *«Доказів, що ОСОБА_1 була на повному утриманні померлого годувальника, до суду не надано»*. Просить *«Залишити без задоволення заяву ОСОБА_16 щодо встановлено факту перебування фізичної особи на утриманні»*.

Суд не приймає до уваги ці заперечення, оскільки, як впливає з прохальної частини, вони стосуються іншої особи та не мають стосунку до справи, що розглядається. Окрім того, у справі, яка була доступна заінтересованій особі через електронний кабінет, містилося досить доказів факту перебування фізичної особи на утриманні, навіть без показів свідків. Тож суд констатує, що заінтересована особа насправді не ознайомлювалася зі справою і подала формальні заперечення, скориставшись текстом заперечень у іншій справі, навіть не змінивши їх належним чином.

Заінтересована особа, ІНФОРМАЦІЯ_2, повернула заявниці документи на виплату одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум. Листом від 12.06.2024 (а.с. 72, 73) вона повідомляє: *«Комісія Міністерства оборони України, розглянувши Ваші документи, дійшла висновку про повернення їх на доопрацювання з метою надання Вами документів, які відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» підтверджують, що ви перебували на утриманні загиблого військовослужбовця (копії документів, виданих Пенсійним фондом України, які підтверджують право на призначення пенсії за загиблого, судового рішення про встановлення факту перебування на його утриманні на дату загибелі), що дають право на отримання одноразової грошової допомоги...*

...з огляду на викладене, для повторного подання Ваших документів... рекомендую Вам надати... копії... судового рішення про встановлення факту перебування на його утриманні на дату загибелі...»

Отже, як можна зрозуміти з цього листа, встановлення юридичного факту перебування заявниці на утриманні загиблого онука зніме всі перепони у виплаті їй одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум.

Однак, у додаткових поясненнях (далі Пояснення) МОУ у справі (вх. № 11566 від 05.11.2024) поданих через ЄСІТС, заінтересована особа просить залишити заяву без задоволення, у зв'язку з наявністю спору про право.

Суд відхиляє дане прохання керуючись наступними мотивами.

Як вбачається зі згаданого листа від 12.06.2024 (а.с. 72, 73), Протоколом засідання Комісії МОУ з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум від 17.05.2024 № 15/д, МОУ не знайшло підстав для відмови у виплаті компенсації і одноразової грошової допомоги чи оспорування цих прав, а лише вказало на необхідність доопрацювання поданих документів. Тобто на момент засідання комісії, жодного спору про право вона не вбачала, а лише вимагала підтвердити юридичний факт, у тому числі рішенням суду. Таким чином, заінтересована особа суперечить сама собі, коли формально заявляє про наявність спору про право в окремому провадженні. Саме формальність заявки спору про право переконує суд, що мотивом цієї заявки є не турбота про дотримання чинного законодавства в інтересах людини і громадянина, як цього вимагає Конституція, а намагання перешкодити реалізації законного права заявниці на отримання належної допомоги і компенсацій. За такою поведінкою вбачається зловживання правом і суд не може потурати подібним діям, задовольняючи це прохання. Наші захисники, жертвуючи життям заради захисту Вітчизни, мають бути впевнені, що про їхніх рідних і близьких, дорогих їхньому серцю людей, подбає Держава, яку вони захищали, а не залишить напризволяще.

Окрім того, МОУ вже визнало відповідний статус заявниці, виплативши їй суми заборгованого грошового забезпечення загиблого, що детальніше описується нижче.

У висновку до п. 2.1 Пояснень МОУ зазначає: *«Задоволення заяви у даній справі у порядку окремого провадження і встановлення факту перебування ОСОБА_1 на утриманні ОСОБА_3 безпосередньо впливатиме на права та обов'язки його спадкоємців, а також на їхнє право на отримання одноразової грошової допомоги, що свідчить про наявність спору про право»*. Однак МОУ не вказує на конкретних спадкоємців, які мають право отримання одноразової грошової допомоги, а лише стверджує про імовірне існування таких. Судом встановлено, що загиблий не мав дружини та дітей (лист Маловисківського відділу державної реєстрації актів цивільного стану у Новоукраїнському районі Кіровоградської області Південно-східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Дніпро) № 842-22.12-31 від 27.09.2022 (а.с. 69), пояснення заявниці та покази свідків), його батьки загинули ще до досягнення ним повноліття, тож жодних інших осіб, окрім заявниці, які можуть претендувати на одноразову допомогу, немає.

Згідно п. 9 «Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві»: *«до членів сімей загиблих (померлих) осіб, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 4 цього Порядку, належать:*

діти, зокрема усиновлені, зачаті за життя загиблої (померлої) особи та народжені після її смерті, а також діти, стосовно яких загиблу (померлу) особу за її життя було позбавлено батьківських прав;

вдова (вдівець);

батьки (усиновлювачі) загиблої (померлої) особи, якщо вони не були позбавлені стосовно неї батьківських прав або їх батьківські права були поновлені на час її загибелі (смерті);

онуки загиблої (померлої) особи, якщо на момент її загибелі (смерті) їх батьки загинули (померли);

жінка (чоловік), з якою (яким) загибла (померла) особа проживали однією сім'єю, але не перебували у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, за умови що цей факт встановлено рішенням суду, яке набрало законної сили;

утриманці загиблої (померлої) особи, визначені відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Отже жодних реальних спадкоємців, які мають право отримання одноразової грошової допомоги, окрім заявниці, в природі не існує. А абстрактні побудови в Поясненні, щодо імовірної наявності таких, з метою довести можливість існування спору про право нічим фактично не обґрунтовані.

У Поясненні МОУ послалося на чисельну практику Верховного Суду, у тому числі на Постанову Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 18.07.2022 (справа № 755/9100/18), однак чомусь не звернуло увагу на наступні позиції у цій постанові: «Як на підставу касаційного оскарження заявник посилається на те, що суд апеляційної інстанції застосував норму права без урахування висновків щодо застосування норм права у подібних правовідносинах, викладених у постановах Верховного Суду від 23 вересня 2020 року у справі № 758/7094/19, від 16 січня 2018 року у справі № 640/10329/16, від 22 квітня 2020 року у справі № 200/14136/17, від 07 листопада 2018 року у справі № 336/709/18, від 03 червня 2020 року у справі № 577/3336/18, від 15 квітня 2020 року у справі № 302/991/19.

Щодо визначення подібності правовідносин, то Верховний Суд враховує правовий висновок, викладений в мотивувальних частинах постанов Великої Палати Верховного Суду у справах від 12 жовтня 2021 року у справі № 233/2021/19, провадження № 14-166цс20, від 08 лютого 2022 року, провадження № 14-197цс21, згідно з якими на предмет подібності необхідно оцінювати саме ті правовідносини, які є спірними у порівнюваних ситуаціях. Установивши учасників спірних правовідносин, об'єкт спору (які можуть не відповідати складу сторін справи та предмету позову) і зміст цих відносин (права й обов'язки сторін спору), суд має визначити, чи є певні спільні риси між спірними правовідносинами насамперед за їхнім змістом. А якщо правове регулювання цих відносин залежить від складу їх учасників або об'єкта, з приводу якого вони вступають у правовідносини, тоді подібність необхідно також визначати за суб'єктним й об'єктним критеріями відповідно».

Тобто, для врахування практики Верховного Суду повинна мати місце хоча б якась подібність правовідносин, у справі, що розглядається. МОУ навело практику з окремого провадження, але вона стосується не визнання особи на утриманні а у визнанні факту проживання однією сім'єю з наступним визнанням права на нерухомість в порядку спадкування, причому оспорювачем завжди був орган місцевого самоврядування, який теж претендував на це майно. І цей спір завжди виникав ще в першій інстанції. Тож суд не може вважати саме цю практику належною для застосування у подібних правовідносинах.

Однак, поза тим, в Поясненні піднято важливу правову проблему, пов'язану з колізією в судовій практиці, яку суд не може обійти своєю увагою.

Посилаючись на Постанову Верховного Суду у складі колегії суддів Третньої судової палати Касаційного цивільного суду від 19.03.2021 року (справа № 643/14985/18-ц), МОУ, у висновку до п. 1 Пояснень, вказує: «Зі всього викладеного вище випливає, що ключовою ознакою окремого провадження є безспірність. Відтак, у разі встановлення судом під час розгляду справи у порядку окремого провадження можливості виникнення, зміни або припинення прав та обов'язків у будь-якої особи внаслідок підтвердження наявності такого юридичного факту, про який просить заявник, суд має залишити таку заяву без розгляду на підставі існування спору про право і роз'яснити учасникам справи, що вони мають право звернутися до суду на загальних підставах у порядку позовного провадження».

Дійсно, у зазначеній Постанові є абзац наступного змісту: «Тобто критерієм наявності спору про право у справах окремого провадження є сама можливість виникнення, зміни або припинення прав та обов'язків у третіх осіб внаслідок встановлення певного факту навіть за відсутності заперечень таких осіб». Однак, одне речення, можливо, невдало сформульоване, ще й вирване з

контексту самої постанови, не може вважатися правовою позицією Верховного Суду. Якщо цю, вирвану з контексту, фразу вважати правовою позицією, весь розділ IV «Окреме провадження» ЦПК України стане неможливо застосовувати. Згідно ч. 1 ст. 293 ЦПК України, окреме провадження - це вид неповного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав. За своєю природою права та обов'язки особи не можуть розглядатися відокремлено від прав та обов'язків інших осіб. Неможливо навести приклад прав чи обов'язків особи, які не впливають на права чи обов'язки інших. Сама концепція прав і обов'язків є наслідком взаємостосунків з іншими особами в суспільстві. Якщо особа мешкає на безлюдному острові у неї немає ні прав ні обов'язків. Такі з'являються, якщо на острів прибуде хоча б ще одна людина.

Пленум Верховного Суду України у абзаці першому пункту 1 Постанови від 31.03.1995 № 5 "Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення" зазначив: *«Звернути увагу судів на те, що ... в порядку окремого провадження розглядаються справи про встановлення фактів, якщо: - згідно з законом **такі факти породжують юридичні наслідки, тобто від них залежить виникнення, зміна або припинення особистих чи майнових прав громадян**».*

Як узгоджується між собою неможливість розгляду в окремому провадженні справ, що припускають можливість виникнення, зміни або припинення прав та обов'язків у третіх осіб внаслідок встановлення певного факту навіть за відсутності заперечень таких осіб та неможливість розгляду в окремому провадженні справ, щодо встановлення фактів, які не породжують юридичні наслідки, тобто від них залежить виникнення, зміна або припинення особистих чи майнових прав громадян? Ці дві правові позиції є взаємовиключними, і суд дійшов наступного висновку, як вийти з цієї правової колізії.

Пленум Верховного Суду України у пункті 3 постанови від 31.03.1995 № 5 "Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення", вказав:

«У тому разі, коли буде виявлено, що встановлення підвідомчого судові факту пов'язане з вирішенням спору про право, суд відмовляє в прийнятті заяви до розгляду в окремому провадженні, а якщо це буде виявлено під час розгляду справи, залишає заяву без розгляду і роз'яснює заінтересованим особам, що вони мають право подати позов на загальних підставах». З цього випливає, що наявність спору про право, це не імовірна можливість виникнення, зміни або припинення якихось прав та обов'язків у невизначеного кола абстрактних осіб в майбутньому внаслідок підтвердження факту, але наявність цілком конкретних підстав звернутися з реальними позовними вимогами до відомого і належного відповідача, який перешкоджає реалізації права позивача.

Жодним з учасників справи не наведено прикладів та підстав наступного звернення заявниці до належного конкретного відповідача з реальними позовними вимогами щодо задоволення її претензій. Відтак суд вважає встановленим відсутність спору про право у даній справі та розглядає по суті заявлені нею вимоги.

Суд, вивчивши доводи заяви, дослідивши додані до неї письмові документи, заслухавши пояснення заявниці, показання свідків, дійшов висновку, що заява ОСОБА_1 підлягає задоволенню з наступних підстав.

Згідно облікової картки до військового квитка (а.с. 47, 48) ОСОБА_3 12.08.2024 визнаний придатним і призваний на військову службу як снайпер, 17.03.2015 прийняв військову присягу, з 12.08.2014 по 27.07.2015 приймав безпосередню участь в зоні АТО в Донецькій та Луганській областях. 12.08.2014 наказом № 42 (а.с. 50) призначений навідником-оператором 2 відділення охорони 3 взводу охорони 1 роти охорони, ВОС-НОМЕР_7. 31.07.2015 наказом № 230 (а.с. 51,52) старшого солдата ОСОБА_3, старшого навідника гранатометного відділення 1 штурмової роти виключено зі списків особового складу і направлено для зарахування на військовий облік до ІНФОРМАЦІЯ_20. 17.04.2019 знятий з обліку. Згідно довідки про реєстрацію місця проживання особи (а.с. 49) зареєстрований за адресою АДРЕСА_3 з 30.06.2020. 20.06.2022 наказом Головнокомандувача ЗСУ № 183-РС ОСОБА_3 призначено на посаду старшого водія зенітного ракетного взводу штурмового батальйону в/ч НОМЕР_1. 25.06.2022 наказом № 107 його зараховано до списків особового складу в/ч НОМЕР_1, як

такого, що прибув з в/ч НОМЕР_2 (а.с. 55). 23.09.2022 наказом № 201 (а.с. 56, 57) старшого солдата ОСОБА_3, старшого стрільця 3 штурмового відділення 2 штурмового взводу 9 штурмової роти 3 штурмового батальйону, який загинув ІНФОРМАЦІЯ_17 поблизу смт Майорськ, Донецької обл., внаслідок військових дій, виключено зі списків особового складу. Смерть пов'язана з захистом Батьківщини.

Факт настання смерті військовослужбовця ОСОБА_3 підтверджується записами у свідоцтві про смерть від 23.09.2022 серія НОМЕР_3 (а.с. 39) та лікарському свідоцтві про смерть (а.с. 40, 41) відповідно яких він помер ІНФОРМАЦІЯ_17.

Згідно витягу з протоколу засідання 18 Регіональної військово-лікарської комісії по встановленню причинного зв'язку захворювань, поранень, контузій, травм, каліцтв № 2503 від 24.05.2023, травми, які призвели до смерті ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_4, пов'язані із захистом Батьківщини (а.с. 61).

ОСОБА_3 похований на Алеї Героїв у м. Мала Виска (фото поховання з пам'ятником - а.с. 79). Оплату пам'ятника вартістю 128'000 за рахунок коштів загиблого здійснила заявниця (копія накладної № 222 від 28.04.2023 в матеріалах справи).

Як впливає з грошового атестату від 11.11.2022 № 6166 (а.с. 59) старшому солдату ОСОБА_3 лише за вересень 2022 року нараховано, але не виплачено: оклад за військовим званням - 600 грн, посадовий оклад - 2'910 грн, надбавку за особливості проходження служби - 2'281,50 грн, премію - 7'682,40 грн, індексацію грошового забезпечення - 1'281,80 грн та додаткову винагороду відповідно до ПКМУ № 168 від 28.02.22 100'000 грн. Разом всі виплати за вересень складають 114'755,7 грн. Тобто, лише за один вересень місяць грошове забезпечення загиблого перевищувало більш як у 3 рази річний розмір пенсії заявниці. Враховуючи факт проживання з заявницею однією сім'єю, подібна диспропорція безсумнівно доводить факт утримання заявниці загиблим. Всі вказані кошти, а також невиплачені за попередні періоди, були переказані МОУ заявниці (виписка по картковому рахунку заявниці в АТ «Ощадбанк» № 693234750000026203500373497, а.с. 82) 16.11.2022 в сумі 125'574,36 грн. Це доводить, що всупереч власним твердженням у Поясненнях, МОУ не вбачало нічого спірного у тому, щоб виплатити вказані кошти спадкоємиці загиблого - особі, яка перебувала на його утриманні, і цією виплатою потвердило і визнало статус заявниці, як особи, що перебуває на утриманні.

Згідно з довідками виконавчого комітету Маловисківської міської ради:

- від 26.09.2022 № 141 громадянка ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_3 дійсно проживає за адресою: АДРЕСА_4, і в її домогосподарстві проживав без реєстраційного обліку громадянин ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_4 (а.с. 77);

- від 14.12.2023 № 199 громадянка ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_3 дійсно проживає за адресою: АДРЕСА_4, перебувала на утриманні онука - ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_4, з настанням його повноліття і до моменту його загибелі під час виконання бойового завдання ІНФОРМАЦІЯ_17 (а.с. 75).

Отже матеріали справи підтверджують покази свідків та пояснення заявниці і її представника. Всі дані факти і докази узгоджуються між собою, жодних суперечностей в них суд не вбачає, а тому вважає доведеними. У зв'язку з цим суд не бачить необхідності ще раз повторювати факти, що наведені у заяві, поясненнях заявниці та її представника, показах свідків, вже описаних вище в цьому рішенні та вважає їх встановленими.

Відповідно до ст. 3 Конституції України, права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. В ст. 46 вказано: *«Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом»*. Згідно ст. 55, права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Згідно ч. 1 ст. 2 ЦПК завданням цивільного судочинства є справедливий розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи

інтересів фізичних осіб.

Відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 315 ЦПК України, суд розглядає справи про встановлення факту: 2) перебування фізичної особи на утриманні.

Відповідно до ч. 1 ст. 30 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб» право на пенсію в разі втрати годувальника мають непрацездатні члени сімей загиблих, померлих або таких, що пропали безвісти військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, які перебували на їх утриманні (ст. 31 Закону).

Згідно з п «г» ч. 4 ст. 30 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб» непрацездатними членами сім'ї вважаються дід і бабуса - при відсутності осіб, які за законом зобов'язані їх утримувати.

Відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 31 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб» члени сім'ї померлого вважаються такими, що перебували на його утриманні, якщо вони були на його повному утриманні або одержували від нього допомогу, яка була для них постійним і основним джерелом засобів до існування. Члени сім'ї померлого, для яких його допомога була постійним і основним джерелом засобів до існування, але які самі одержували будь-яку пенсію, мають право перейти на нову пенсію.

Згідно ст. 266 СК України повнолітні внуки, правнуки зобов'язані утримувати непрацездатних бабу, діда, прабабу, прадіда, які потребують матеріальної допомоги і якщо у них немає чоловіка, дружини, повнолітніх дочки, сина або ці особи з поважних причин не можуть надавати їм належного утримання, за умови, що повнолітні внуки, правнуки можуть надавати матеріальну допомогу.

Відповідно до ч. 8 Постанови Пленуму Верховного Суду України № 5 від 31.03.1995 «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» судам необхідно мати на увазі, що встановлення факту перебування особи на утриманні померлого має значення для одержання спадщини, призначення пенсії або відшкодування шкоди, якщо допомога, яка надавалася, була для заявника постійним і основним джерелом засобів для існування. Одержання заявником заробітку, пенсії, стипендії, інших доходів не є підставою для відмови у встановленні факту перебування на утриманні, коли суд встановить, що основним і постійним джерелом засобів до існування була для заявника допомога з боку особи, яка надавала йому утримання. Видана відповідним органом довідка про те, що за його даними особа не перебувала на утриманні померлого, не виключає можливості встановлення в судовому порядку факту перебування на утриманні. Така довідка оцінюється судом за правилами ст. 62 ЦПК (оцінка доказів). При вирішенні питання про перебування на утриманні необхідно враховувати, що за загальним правилом право на пенсію у разі втрати годувальника мають непрацездатні члени сім'ї годувальника, які були на його утриманні.

Судом встановлено, що якісь інші родичі чи особи, у тому числі онучки ОСОБА_11 (дівоче прізвище ОСОБА_12) та ОСОБА_15 (дівоче прізвище ОСОБА_12) не спроможні надавати заявниці матеріальну допомогу чи іншого належного утримання. Вказані внучки проживають у значному територіальному віддаленні від заявниці, що вже унеможливило належне піклування про неї. Їх матеріальне та соціальне становище не є таким, що дозволяє необхідну кількість раз навідувати її, регулярно надавати належну матеріальну допомогу чи взяти до себе на проживання.

Також встановлено, що разом з заявницею ОСОБА_1 , до моменту своєї загибелі ІНФОРМАЦІЯ_17, з нею фактично постійно проживав та утримував її онук ОСОБА_3 .

Право на справедливий судовий розгляд закріплене ч. 1 ст. 2 ЦПК, преамбулою, ч. 1 ст. 2 та ст. 7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», ст. 10 Загальної декларації прав людини 1948 року, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, рішенням Конституційного Суду України від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004 у справі про незалежність суддів як складову їхнього статусу. Поняття «справедливий судовий розгляд» в сучасному розумінні має два аспекти: матеріальна справедливість, яка полягає в тому, що кожне судове рішення має бути справедливим по суті (тобто при вирішенні спірного питання повинні бути справедливо визначені права і обов'язки тих, хто звернувся до суду, або завдяки судовому рішенням має бути відновлена порушена справедливість) та процесуальна справедливість, яка передбачає розгляд справи відповідно

до певних судових процедур. Було б глибоко несправедливим, якби компенсація від Держави за загибель її захисника не дісталася б нікому з його родини, яку він теж захищав. І особою, яка найбільше заслуговує отримати таку компенсацію, є беззаперечно заявниця, яка замінила загиблому рідних батьків. Вона гідно виховувала його до повноліття, про що свідчить геройська поведінка загиблого, те що він поклав власне життя заради захисту Батьківщини. Суд переконаний, що тільки присуд, який надасть заявниці право отримати належні компенсації, виплати та інші пільги від держави, внаслідок героїчної загибелі її онука, може виглядати насправді справедливим в очах фігурантів справи, територіальної громади та суспільства в цілому.

Враховуючи, що факт утримання заявника ОСОБА_1 її внуком ОСОБА_3 , в період часу з ІНФОРМАЦІЯ_18 року (настанням його повноліття) до ІНФОРМАЦІЯ_17 (смертю останнього), підтверджується поданою заявою з доданими до неї документами, поясненнями заявниці та її представника, показами свідків, суд вважає за можливе встановити факт утримання ОСОБА_1 її внуком ОСОБА_3 , в період часу з ІНФОРМАЦІЯ_18 до ІНФОРМАЦІЯ_17, з метою реалізації прав заявника.

Керуючись, ст.ст. 259, 265, 315 ЦПК України,

У Х В А Л И В:

Заяву задовільнити.

Встановити факт перебування в період часу з ІНФОРМАЦІЯ_18 до ІНФОРМАЦІЯ_17 ОСОБА_1 , ІНФОРМАЦІЯ_3 , на утриманні ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_4 , який ІНФОРМАЦІЯ_17 загинув під час виконання бойового завдання, пов'язаного із захистом Батьківщини.

Рішення суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано.

У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закриття апеляційного провадження або прийняття постанови суду апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду.

Рішення суду може бути оскаржено до Кіровоградського апеляційного суду через Маловисківський районний суд протягом тридцяти днів з дня його проголошення.

Учасники справи:

ОСОБА_1 (РНОКПП НОМЕР_4 , зареєстрована і мешкає за адресою: АДРЕСА_4);

ІНФОРМАЦІЯ_21 (ЄДРПОУ НОМЕР_8, адреса: АДРЕСА_10);

ІНФОРМАЦІЯ_1 (ЄДРПОУ НОМЕР_5 , адреса: АДРЕСА_9);

ІНФОРМАЦІЯ_2 (ЄДРПОУ НОМЕР_6 , адреса: АДРЕСА_7);

Головне управління Пенсійного фонду України в Кіровоградській області (ЄДРПОУ 20632802, адреса: вул. Соборна, буд. 7а, м. Кропивницький Кіровоградської області).

Головуючий суддя

К. П. НАЗАРЕНКО